

1.2. Typologia *retablos*

Retablos są drewnianymi skrzynkami różnej wielkości, ich rozmiary mogą liczyć od kilkunastu centymetrów do półtora metra. Od frontu umieszczone jest zamykanie jedno lub dwudrzwiowe, czasami ołtarzyki przybierają formę tryptyków. Wewnątrz skrzyni znajdują się sceny figuralne komponowane na kilku poziomach: od jednego do czterech. Dodatkową powierzchnią zdobniczą stanowią trójkątne zwieńczenia drzwi i same płaszczyzny zamknięć, zamieniane niekiedy w kolejne, istotne elementy kompozycji.

1.3. Ornamentyka, kolorystyka, surowce

Cała powierzchnia wnętrza skrzynek oraz drzwi po stronie zewnętrznej i wewnętrznej są zazwyczaj bogato zdobione dużymi wielobarwnymi motywami roślinnymi i kwiatowymi wywodzącymi się z tradycji kolonialnych. Po stronie wewnętrznej motywy kwiatne zastępowane są niekiedy malowanymi scenami figuralnymi – będącymi rozwinięciem scen głównych znajdujących się wewnątrz skrzyni, na wszystkich poziomych „kondygnacjach” *retablos*. Dzięki temu oglądający uzyskują szerszy panoramiczny obraz przedstawianych „historii”. Sceny główne tworzą na ogół kompozycje z figur umieszczanych na poszczególnych poziomach, a wyobrażenia malowane na drzwiach stanowią ich dopełnienie. Typową cechą *retablos* andyjskich jest luźne przeplatanie się symbolicznych motywów o tradycjach prekolumbijskich (kondor, słońce, księżyc, góra) z symbolami chrześcijańskimi np. Męki Pańskiej (*Arma Christi* czyli gwoździe, drabina, krzyż). Tło wypełnia na ogół lokalny pejzaż. Kolorystykę charakteryzuje wielobarwność z dominacją kolorów żywych, czystych, jaskrawych, zestawianych najczęściej kontrastowo. Podstawowym surowcem dla wszystkich *retablos* było dawniej drewno, potem przez dziesięciolecia figurki wykonywane były z masy ziemniaczanej, kukurydzianej, z chleba, gliny, a od niedawna także z ceramiki i fabrycznej modeliny.

1.4. Tematyka

Dominująca dawniej tematykę religijną zastąpiono:

- scenami ilustrującymi religijność ludową np. prezentującymi lokalne fiesty ku czci patrona wsi;
- scenami ukazującymi wydarzenia historyczne z bardziej lub mniej odległej przeszłości;
- scenami z życia codziennego;
- wyobrażeniami dokumentującymi aktualne problemy społeczne i polityczne z jakimi borykali się twórcy w danym momencie.

Zależnie od wiedzy oraz bieżących wydarzeń, które stanowiły inspirację dla miejscowych artystów, jedne tematy „przemijały” dość szybko, inne wyka-